

ДО 65-РІЧЧЯ ВИЗВОЛЕННЯ МЛИНОВА ТА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ РАЙОНУ ВІД НІМЕЦЬКО-ФАШИСТСЬКИХ ЗАГАРБНИКІВ

СМЕРТНИЙ БІЙ, ЯКИЙ ПРОДОВЖИВСЯ ЧЕРЕЗ... 25 РОКІВ

ШТРАФБАТ

Герой згадав

і снайперське «гніздо», і бургомистра Шнайдера

- Цей інцидент пам'ятається мені й досі, - зазначає житель Млинова Анатолій Большой, - бо, по-перше, я тоді, у 1969 році, працюючи вчителем, був безпосереднім організатором зустрічі з ветеранами. По-друге, у моєму домі на ночівлю зупинився почесний гість із Києва, Герой Радянського Союзу, командир 8-ї батареї 34-го гвардійського артилерійського полку 6-ї гвардійської стрілецької дивізії Микола Бойко, і ми з ним півночі бесідували про життя-буття, а заодно і про ті події, які відбувалися на млинівських теренах, коли тут у 1944 році проходила лінія фронту. Між іншим, вони Миколі Павловичу неабияк вкарбувалися у пам'яті. Коли ми, приміром, зайшли у школу №1 на зустріч із вчителями та школярами, фронтовик несподівано зацікавився тутешнім лазом на горище і точно вказав його місце розташування. З'ясувалося: двадцять п'ять років тому цим лазом скористалися розвідники і облаштували тут, під дахом приміщення, яке до цього слугувало німецьким штабом, снайперське «гніздо».

Цікавим з вуст Миколи Павловича виявився факт, як у селищі ледь не впіямили важливу німецьку «шишку» - бургомистра Шнайдера. Роблячи «зачистку» населеного пункту, група бійців (Микола Бойко разом із двома калмиками) на тому місці, де описля розташувався Будинок побуту, несподівано натрапила на пару породистих коней, запряжених у бричку. Калмики (потомствени конелюби) аж підскачили від радості. А в цей час із-за рогу будинку височив якийсь чоловік у рижій шубі і погнався по тонкому льоду по річці Іква на інший берег. Запримітивши втікача, один із калмиків, який постійно носив кулемет на плечі, після декількох окриків «зупинитися» дав у бік незнайомця чергу із «дегтяра». Через мить «рижа шуба» звалилася додолу. А тим часом бійці взялися за обстеження будинку. Коли завершили справу, то «підкошеного» втікача на льоду вже не побачили. Він піднявся і чкурнув у зарослі. Як з'ясувалося далі, це був не хто інший, як Шнайдер.

Розвідка доповіла —

штиком танка не візьмеш

Але найцікавіше у розповіді Миколи Бойка - це спогад про бій за межами Млинова. Цьому бою, як відомо, передувала розвідка. Розвідники доповіли у штаб, що висоти біля

Далекого 1969 року у селищі Млинів, коли відзначалася 25-річниця з нагоди визволення населеного пункту від німецько-фашистських загарбників, між ветеранами-визволителями зчинилася справжня бійка. Причому, «затійником» став Герой Радянського Союзу Микола Бойко. Тоді до кровопролиття справа не дійшла, але одному із учасників колотнечі таки добряче «перепало на горіхи», і він, пригнічений та осоромлений, поспіхом покинув місце події. Хоч як намагався секретар райкому «зам'яти» цю справу, вона все одно набула розголосу. А нині у зв'язку із появою на телеекранах фільму «Штрафбат» (у даний час його вкотре показують!) млинівські ветерани знову воскресили її у пам'яті. А заодно зробили безпосередню «прив'язку» до фільму, частина подій у якому відбувається саме у сценічному містечку Млинів.

сіль Хорупань та Береги, а також - на хуторі Гори (це за декілька кілометрів від Млинова) - укріплені «до зубів» і «голими руками» їх не взяли. Проте начальник штабу не став зважати на ці дані, буквально затаївся на своєму. Мовляв, мусимо взяти висоти за будь-яку ціну. Зрештою, так і трапилося. Причому, ціна виявилася надто дорогою - за словами Героя Радянського Союзу, у боях за Млинів, Смородву, Гори, Хорупань Радянська Армія втратила вбитими 670 чоловік. У їх числі - півтори сотні чоловік із штрафного батальйону, який із гвинтівками (з п'ятьма-десятьма патронами, а то й зовсім без патронів) «кинули» в атаку на укріплені кулеметами та гарматами окопи.

Як гинули «штрафники», правдиво показали сценаристи в однойменному фільмі «Штрафбат». «Коли я дивилася це кіно, - стверджувала з даного приводу жителька села Береги Ольга Романюк, - то не могла стримати сліз, адже перед моїми очима постала пекельна картина, яку я наяву бачила у 1944 році. Земля була рясно вкрита трупами. Сільський староста Роман Гарбузюк зібрав на сходку усіх вцілілих мешканців хутора (а скільки нас тоді залишилось - чоловік п'ять-шість) та й каже, що тут в наступленні йшла штрафна рота, а за нею уже рота стройова. Але як перші, так і другі масово полягли.

Зізнаюся чесно, ми не зносили вбитих солдатів до однієї могили. Закопували в основному там, де вони лежали: по одному, двох, трьох чоловік. А найбільшою могилою виявилася та, в якій спочило відрозу дванадцять чоловік. На цих хлопців ми натрапили у невеликій траншеї. Вони, вочевидь, при атаці вскочили у неї і присіли, щоб перечекати бомб'южку. Вони ось так, сидячи, і загинули від осколків. Загалом ми тоді поховали чоловік зо сто п'ятдесят. Цікаво, що практично в усіх загиблих у торбинах не виявилось жодного продовольчого провіанту. Тільки одна сушена картопля. Вочевидь, окрім холоду хлопці зазнавали і голоду. А наостанок зазнали ще й забуття. Втім, після смерті вони, мабуть, проросли пшеницею. Річ у тім, що у перший повоєнний рік на цьому полі посіяли пшеницю. Виросла вона рівномірно,

але кольором різнилася. Там, де були могили, пшениця аж пашила темно-зеленим кольором. І такі кущі розкинулися по всьому полю».

«Так це ти, с...а, «півтиці» хлопців знищив...»

- Міг потрапити у число убійних і Микола Бойко, - заявляє Анатолій Большой, - йому тоді дивом вдалося врятуватися. А тепер - про «прив'язку» вищезгаданих подій до колотнечі між фронтовиками у 1969 році. Коли гості із Києва перед урочистими зборами почали займати місця у залі поряд із млинівськими учасниками війни, Микола Павлович несподівано зупинив свій погляд на одному із офіцерів у відставці. Потім з даного приводу перешепнувся зі своїми однополчанами, а наступним кроком гостей стало те, що вони вивели отого офіцера у фойє. Розмова виявилася короткою. Загалом вона вклалася в одну фразу: «Так це ти, с...а, «півтиці» хлопців знищив, так це ти нас на вірну загибель кинув!». Одне слово, Бойко та його однополчани впізнали в млинівчанинові отого колишнього командира штабу, який приймав, знаючи ситуацію, безглузде рішення про «рукопашний» штурм укріплених висот, «прикритих» німецькою артилерією і танками. Надалі Микола Павлович відверто зізнався, що бійка не робила честі ні йому, як Героєві Радянського Союзу, ні його друзям, але жоден з них не міг стримати свого гніву заради однополчан, котрі через отакого горе-воєначальника (до речі, з гарним, милозвучним, навіть «медоносним» прізвиськом) обірали свій життєвий лет і посправжньому стали «гарматним м'ясом». Такі факти, аби не применшувалася воєнна героїка, довго замовчувалися компартійною владою. Наразі вони (у тому числі й завдяки фільмові «Штрафбат») стали невід'ємною сторінкою історії. І це справедливо, адже історія - це насамперед правда, хоч би якою гіркою вона не була.

Євген МЛИН.